

NORGES HØYESTERETT

Den 19. september 2022 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med justitiarius Øie og dommerne Kallerud og Bergsjø i

HR-2022-1791-U, (sak nr. 22-110618STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Harald Jahren)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens fellende dom for overtredelser av straffeloven § 271 om kroppskrenkelse.
- (2) A ble 19. februar 2021 tiltalt for tre overtredelser av straffeloven § 271.
- (3) Follo og Nordre Østfold tingrett avsa 2. desember 2021 dom med slik domsslutning:
 - «1. A, født 00.00.1975, frifinnes for tiltalebeslutningens post a.
 2. A, født 00.00.1975, dømmes for overtredelse av straffeloven § 271 til fengsel i 30 – tretti – dager, jf. straffeloven § 79 bokstav a.

Fullbyrding av straffen utsettes med en prøvetid på to år jf. straffeloven § 34.
 3. Saksomkostninger idømmes ikke.»
- (4) Både tiltalte og påtalemyndigheten anket deler av tingrettens dom.
- (5) Borgarting lagmannsrett avsa 20. mai 2022 dom med slik domsslutning:
 - «1. A, født 00.00.1975, dømmes for tre overtredelser av straffeloven § 271 til fengsel i 60 – seksti – dager.
 2. Saksomkostninger idømmes ikke.»

- (6) A har anket lagmannsrettens saksbehandling og straffutmåling. Det anføres at de fornærmede ikke ble fortalt at de kunne nekte å forklare seg som vitner i lagmannsretten, og at de ble sendt ut av Norge før ankeforhandlingen. Videre anføres det at straffen er for streng. Det er vist til at lagmannsretten ikke har tatt hensyn til belastningen domfellelsen innebærer for familien. Dessuten må det i formildende retning legges vekt på at det foreligger provokasjon, og at voldsutøvelsen var forsvarshandlinger.
- (7) *Påtalemyndigheten* har anført at anken bør nektes fremmet. Det anføres at det ikke er noen feil ved saksbehandlingen tilknyttet vitnenes forklaringer. Videre anføres det at straffen ikke er blitt for streng.
- (8) *De fornærmede i saken, B og C*, har inngitt merknader. Det anføres at de ikke ble orientert om sine rettigheter til å velge om de ville avgi forklaringer, og at de ønsker å trekke tilbake sine forklaringer.

Høyesteretts ankeutvalgs syn på saken

Ankeutvalgets kompetanse

- (9) A ble frifunnet i tingretten og domfelt i lagmannsretten for ett av de tre forholdene lagmannsrettens dom gjelder. De deler av anken som gjelder forhold siktede er frifunnet for av tingretten, men domfelt for i lagmannsretten, kan bare nektes fremmet dersom Høyesteretts ankeutvalg enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Nektelsesbeslutningen skal i tilfelle begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (10) For øvrig kan utvalget bare samtykke til å fremme anke over dom i straffesak dersom den reiser spørsmål av betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig med en behandling i Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd første og andre punktum.

Saksbehandlingsanken

- (11) Anken retter seg mot at de fornærmede i saken ikke skal ha blitt informert om at de kunne møte som vitner i lagmannsretten, og at de ikke ble orientert om at de har rett til å nekte å gi forklaring, jf. straffeprosessloven § 122.
- (12) B forklarte seg muntlig for lagmannsretten. Det fremgår av rettsboken at hun ble gjort kjent med fritaksretten etter straffeprosessloven § 122. Videre fremgår det av protokollene for politiavhørene i saken at B ble gjort kjent med fritaksretten før gjennomføringen av de enkelte avhørene.
- (13) Cs forklaring ble gitt ved avspilling av video av tilrettelagt avhør. Under det tilrettelagte avhøret ble C ikke gjort kjent med retten til ikke å gi forklaring, ettersom saken på tidspunktet for det tilrettelagte avhøret ble etterforsket som en mulig overtredelse av straffeloven § 282 om mishandling i nære relasjoner. Da C ga denne forklaringen var han under 15 år og hadde forklaringsplikt, jf. straffeprosessloven § 239 a andre ledd andre punktum, jf. § 239 første ledd.

- (14) Etter lagmannsrettens anmodning ble det 6. mai 2022 gjennomført et nytt tilrettelagt avhør av C, der han ble orientert om fritaksretten og forespurt om samtykke til bruk av det tidligere gjennomførte tilrettelagte avhøret som bevis. Det fremgår av rettsboken at lagmannsretten mottok orientering om dette, og at retten 18. mai 2022 besluttet at det på den bakgrunn var klart at det opprinnelige avhøret kunne benyttes som bevis.
- (15) Ankeutvalget legger på denne bakgrunn til grunn at begge de fornærmede har mottatt orientering om fritaksretten etter straffeprosessloven § 122, jf. § 127, og at lagmannsretten hadde adgang til å benytte forklaringene som bevis i saken.
- (16) Ankeutvalget kan ikke se at det er noen øvrige saksbehandlingsfeil ved vitneførselen for lagmannsretten.

Straffutmålingen

- (17) Ettersom det er utmålt en samlet straff der forholdet hvor domfelte har ankerett inngår, vil vurderingen under straffeprosessloven § 323 måtte knytte seg til straffutmålingen i sin helhet.
- (18) I anken er det gjort gjeldende at det må anses som en formildende omstendighet at det foreligger provokasjon, og at As voldsutøvelse hadde karakter av forsvarshandlinger. Det anføres også at det ikke i tilstrekkelig grad er tatt hensyn til hvilken belastning domfellelsen påfører familien.
- (19) Lagmannsretten drøfter spørsmålet om straffritak etter straffeloven § 271 andre ledd bokstav a og b som del av skyldspørsmålet under tiltalens post a. Her uttaler lagmannsretten:

«A forklarte i retten at han aldri har vært voldelig mot B. Han benektet at han noen gang har holdt hendene sine rundt halsen hennes, og han benektet å ha lugget henne. Også etter at han var forevist filmopptakene, benektet han å tatt halsgrep eller lugget. Ifølge A har han kun ved enkelte anledninger dyttet eller skjøvet B bort fra seg når hun har angrepet ham fysisk. A forklarte at B ofte var voldelig mot han, og at hun blant annet kunne slå ham, ta tak i armene hans og vri dem bakover, og dra ham i ørene.

Lagmannsretten ser bort fra As forklaring om volden i hjemmet. Han forklarte seg unnnvikende og åpenbart uriktig om egne fysiske handlinger mot B, og etter rettens mening kan det utelukkes at de handlingene som ses på filmopptakene, er forsvarshandlinger.

Det vises først og fremst til Bs atferd på filmene. Selv om to av opptakene bare varer i noen sekunder, fremgår det etter rettens mening tydelig at B er fysisk passiv i situasjonene. Hun holder armene ned langs kroppen, og hun hever dem ikke eller viser andre tegn på fysiske utfall rettet mot A. Selv ikke i situasjonen der A går mot henne og tar tak rundt hode og hals tre ganger etter hverandre i rask rekkefølge, reagerer B med andre bevegelser enn å heve skuldrene og senke hodet litt for å beskytte seg.

At det er A som er den fysisk aggressive i konfrontasjonene mellom dem, og at Bs opptreden er fysisk passiv, understrekes særlig av det tredje filmopptaket. Filmen viser en lengre diskusjon mellom A og B mens de begge befinner seg på kjøkkenet. De sitter på hver sin kjøkkenstol, og man kan se og høre at alle de tre barna er i rommet sammen med dem. B forsøker med rolig stemme å gjennomføre en samtale med A, som ikke svarer –

og ikke vil snakke med henne. Mot slutten av opptaket reiser A seg opp og går. Idet han passerer B, som fortsatt sitter rolig på stolen, lugger han henne.

...

B har forklart i avhør at hun ba sønnen om å bruke mobiltelefonen og gjøre filmopptak når A ble voldelig. B sa til politiet at hun ellers var redd for ikke å bli trodd dersom hun skulle bestemme seg for å snakke om volden til noen. Den omstendighet at B ba sønnen om å filme, er i seg selv et moment som taler for at det var A som var den aggressive voldsutøveren – og at B verken utøvde vold mot ham først eller gjengjeldte volden han utøvde. Hun ville neppe ha bedt sønnen om å filme hendelsene dersom et filmopptak kunne komme til å vise at hun selv var voldelig.

Etter lagmannsrettens syn er det ikke fremkommet noe under bevisførselen som skulle tilsi at det er grunnlag for straffritak for A ved anvendelse av straffeloven § 271 andre ledd bokstav a eller b. Det vises til rettens gjennomgang av bevisene over. Lagmannsretten utelukker at volden mot B skjedde etter en forutgående krenkelse (provokasjon) eller som en etterfølgende gjengjeldelse (retorsjon).»

- (20) Lagmannsrettens drøftelse av spørsmålet om straffritak viser også klart at det ikke er grunnlag for å sette ned straffen fordi det foreligger elementer av provokasjon, eller at A forsvarte seg.

- (21) Om straffutmålingen heter det i lagmannsrettens dom blant annet:

«Selv om vår sak gjelder vold mot nære familiemedlemmer i samme husstand, er det ikke tatt ut tiltale for brudd på straffeloven § 282 om vold i nære relasjoner. Det må imidlertid også ved utmåling av straff for enkeltstående kroppskrenkelser kunne legges vekt på at familievold er et betydelig samfunnsproblem, og at voldsutøvelse overfor nærstående som regel vil innebære en stor psykisk belastning for fornærmede.

I skjerpende retning legger lagmannsretten derfor vekt på at de voldshandlingene som nå skal straffes, skjedde i hjemmet, og at B og de tre barna sto i et sterkt avhengighetsforhold til A. Lagmannsretten viser til at B og barna relativt nylig hadde kommet til Norge, at B ikke hadde egen inntekt, og at familien manglet språkkunnskaper og et sosialt nettverk her. Det er også skjerpende at det ble utøvd vold overfor et barn på 13 år, og at voldsutøvelsen både overfor B og sønnen skjedde mens alle barna, den yngste under to år, var til stede – tilsynelatende uten at A gjorde noe forsøk på å skjerme dem fra det som skjedde. Allmennpreventive hensyn veier tungt.»

- (22) Ankeutvalget slutter seg til disse betraktningene. Noe grunnlag for å redusere straffen ut fra belastningen på familien er det ikke.
- (23) Lagmannsrettens flertall – alle unntatt én meddommer – utmålte straffen til fengsel i 60 dager. Flertallet tok utgangspunkt i at de tre kroppskrenkelsene i utgangspunktet kvalifiserte til en samlet straff av fengsel i opp mot 90 dager. Straffen ble imidlertid redusert til fengsel i 60 dager. Dette ble begrunnet med at det var gått mer enn to år siden lovbruddene fant sted, hvorav minst 5 måneder var liggetid hos politiet. Mindretallet mente straffen burde være fengsel i minst 6 måneder.
- (24) Straffen står ikke i et åpenbart misforhold til den straffbare handlingen, jf. straffeprosessloven § 344.

Konklusjon

- (25) Høyesteretts ankeutvalg finner det klart at anken ikke vil føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum.
- (26) Ankeutvalget har videre kommet til at anken ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken. Det er heller ikke av andre grunner særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett. Den blir derfor nektet fremmet, jf. § 323 første ledd andre punktum.
- (27) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken nektes fremmet.

Knut H. Kallerud
(sign.)

Toril Marie Øie
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)